

vanju svojih primjera. On isti vlada i u *domaćem društvu*, dokle god ono, započeto sakramentom kršćanske ženidbe, postoji neovskvrnuto kao neka sveta stvar, u kojoj vlast roditelja predočuje božansko očinstvo, i dokle god u tom domaćem društvu sinovi nastoje dostići poslušnost dječaka Isusa, i uopće dokle sav njegov život odsijeva svetošću nazaretske obitelji. Konačno, Krist Gospodin vlada u *građanskom društvu*, ako se u njem Bogu iskazuju najviše časti; ako se od Boga izvodi postanje autoriteta i pravo tako, da je točno određeno i mjerilo vladanja i dužnost slušanja; ako se i Crkva stavlja na onaj stepen dostojanstva, na koji ju je smjestio njezin vlastiti Začetnik, t. j. na stepen savršenog društva, koje ima da bude drugim društvima učiteljem i vođom, ali ne tako, da bi ona umanjivala njihovu vlast — svaka je naime u svojem redu neovisna — nego tako, da ih, kao što milost prirodu, prikladno usavršuje.

Treća internacionala.

U zadnjem smo broju (str. 160) naveli razna djela V. Cathreina, pisca ovog članka. Treba k onome i ove spise pripojiti: Sozialdemokratie und Christentum oder Darf ein Katholik Sozialdemokrat sein?, Kirche und Volksschule, Grundbegriffe des Strafrechts, Einheit des sittlichen Bewusstseins der Menschheit, Die Grundlage des Völkerrechts, Die christliche Demut, Die Verheissungen des göttlichen Herzens, Die dritte Internationale.

Treća komunistička internacionala jest dielo ruskog boljševizma. Tko želi jasan pojam o njemu dobiti, mora također poznavati bit i ciljeve treće internacionale.

Uz osobito sudjelovanje Karla Marxa osnovana je g. 1864. u Londonu *prva* internacionala. Nego ona se raspade godine 1871. U osamdesetim godinama dode do nove, *druge* internacionale. I nje nestade, kad je buknuo svjetski rat. Uzrok njezinom padu bile su narodne opreke. Dostkora se opet ujedinije neki radikalni elementi, koji su više cijenili internacionalne interese proletarske od onih svoga naroda. Stalo se iznova raditi o međunarodnom ujedinjenju radikalnih socijalista.

Ovaj se pokret najviše razmahao u sovjetskoj republici ruskoj. Vođe boljševičke dostkora uvidješe, da se ne će moći trajno održati na onom mjestu, što ga osvojiše revolucijom, ako im ne uspije, te zapriječje druge zemlje e ne udare na Rusiju. Kao najbolje sredstvo za to činila im se *internacionalizacija ruske revolucije*. Radi toga poslaše na sve strane svoje agente, koji će nastojati da potkupe novine. One imaju pisati u smislu ruskog komunizma braneći i odobravajući diktaturu proletaraca. Poznato je, kakav su uspjeh imali ti boljševistički agenti u Ugarskoj (Bela-Kun) te u Njemačkoj i Austriji. Na čelu komunističke stranke u Njemačkoj bio je Karlo Liebknecht i Ruskinja Ruža Luksenburg. U obilju dijelio se novac, davalo se oružje, na sve

se strane radilo i rovarilo, da se obori tadašnja vlada, a proletarci postanu diktatorima. Također se dobar dio t. z. »neovisnih« oduševio za ruske namjere komunističke.

Ako ruska propaganda želi imati trajan uspjeh, moraju se svi *internacionalni elementi komunistički organizirati*. Ova misao dovela je do *treće ili komunističke internacionale*, koja se osnovala na prvom komunističkom kongresu u Moskvi 2. do 6. marta 1919. Na ovom kongresu bila su odaslanstva komunističkih stranaka iz najvećeg dijela zemalja. Prema »smjernicama« toga kongresa mora nestati dosadanje državne vojske, njezinih časnika i popova, a proletarcima se ima dati oružje, da dođu do diktature. Na čelu proletarijata stoji crvena vlada. Buržoazije mora nestati. Obrt, trgovina, zemlja prelaze u socijalističke ruke. Kao put do pobjede označuju »smjernice« »direktan sudar s građanskom vladavinom u otvorenom boju«. Sila proti sili.

Na *drugom kongresu* komunističke internacionale u Moskvi od 17. jula do 7. augusta 1920. biše odobreni statuti*), što su ih međutim izradili. Jedan od tih statuta glasi: »Novo internacionalno ujedinjenje radničko provelo se zato, da se organizira proletarski rad svih zemalja. Svrha svega toga rada jest: *uništenje kapitalizma, diktatura proletaraca, sovjetska internacionalna republika*, koja će odstraniti razlike narodnih redova i ostvariti socijalizam, prvi stepen komunističkog društva«. Vrhovna instancija komunističke internacionale jest svjetski kongres, koji se ima svake godine jedamput sastati. Od jednog kongresa do drugog upravlja internacionalni odbor, što ga sam kongres sastavio. Taj odbor imade u svojim rukama skoro neograničenu vlast u komunističkim organizacijama čitavog svijeta. Odbor je odgovoran samo svjetskom kongresu. Odluke toga odbora objelodanjivat će komunističke novine. Odbor imade vlast u svim zemljama podizati uz legalne organizacije također i *nelegalne* (osobito u vojsci i policiji). Te će organizacije o njemu ovisiti i po njegovim uputama raditi.

Osim statuta primio je kongres također i »vodilice«, koje govore o glavnim zadaćama komunističke internacionale. Kapitalizmu i izrabljivanju radništva naviješten je žestok boj. Obmama je i prevara, ako se misli, da će se kapitalisti mirnim putem pokoriti, da će bez boja doći do socijalizma. Tek *nasilni pad buržoazije, dokinuće privatnog vlasništva gledom na produktivna sredstva, uništenje čitavoga građanskog državnog aparata*, izgon i zatvor opasnih gulikoža mogu osigurati blagostanje radništva. Istom kad sovjeti stanu jedini upravljati državom, moći će se početi gradnja socijalističke zgrade. Do toga se dolazi samo diktaturom proletarstva.

Na kongresu tužio se Lenin, da je komunistička internacionala postala sada modom i da u nju ulaze elementi, koji nemaju ideologije

*) Ove statute može naći čitatelj u brošuri: Die dritte Internationale. Von V. Cathrein S. I. str. 14. (Herder Im Br. 1921.).

druge internacionale. Da bi ove elemente udaljio ne samo od većine njemačkih socijalista nego također i od »neovisnih«, predložio je kongresu nekoliko uvjeta, uz koje će se primati u komunističku internacionalu. Ovi uvjeti, što ih je kongres odobrio, sadržavaju potpunu komunističku vjeroispovijest. Nju mora svatko položiti, tko god želi unići u treću internacionalu. Tu se na osobit način naglasuje potreba revolucionarnoga komunističkog duha, čišćenje internacionale od nepovjerljivih elemenata, posluš svjetskom kongresu i njegovu eksekutivnom odboru, nemogućnost e će socijalisti doći do pobjede mirnim putem.

Većina njemačkih socijalista ne htjede primiti tih uvjeta. Naprotiv veći dio neovisnih prihvati ih te se doskora ujedini s komunističkom strankom i unide kao član u komunističku internacionalu. Komunistička internacionala ima već sada gotovo u svim zemljama evropskim svoje organizacije, koje ovise o svjetskom kongresu i o eksekutivnom odboru. Što vele?

U boju proti sadašnjem društvu valja se poslužiti svim mogućim sredstvima, bila ova sad zakonita ili nezakonita. Uporaba nelegalnih sredstava jest dužnost pristaša treće internacionale, osobito u vojsci i policiji. Radi toga nema sumnje, da u zapadnoj Evropi moramo biti pripralni na krvave revolucije i građanske ratove. Zadnjih godina opetovno se otkriše tajne organizacije komunističke, kojima je cilj bio, da nasilno obore vladu te proletarcima pribave diktaturu. Najveći dio tih organizacija ima vojnički karakter. One raspoložu crvenom vojskom, koja potajno kupi oružje, da u zgodan čas mogne izvesti svoju osnovu.

Kako se već u statutima spomenulo, Lenin nastoji, da osnuje internacionalnu sovjetsku republiku. U svečanoj sjednici prvog kongresa treće internacionale izustio je ove bahate riječi: »Prisutni doživješe osnutak prve sovjetske republike; doživješe osnutak prve komunističke internacionale; još moraju doživjeti svjetsku komunističku republiku«.

U gore navedenom se prvom paragrafu statuta treće internacionale tvrdi, da je prvi cilj internacionalin diktatura proletaraca. Tim će se ostvariti socijalizam »prvi stepen komunističkog društva«. Kako treba to razumjeti? Lenin se je o tom jasno izrazio*).

Između kapitalističkog i komunističkog društva nalazi se perijoda revolucionarnog preokreta jednog u drugo. Njoj odgovara politička prelazna perijoda. To je revolucionarna diktatura proletarstva. I u vrijeme će te diktature biti država još potrebna za prve faze. Treba manjinu dosadanjih izrabljivača satri većinom izrabljivanih. U ovoj prvoj komunističkoj perijodi nema doduše više razlike između

*) U svojoj knjizi: Staat und Revolution, Berlin 1919. Njegove su riječi skoro doslovno uzete iz Marxovog djela: »Kritik d. sozialdemokrat. Program«. Usporedi: Cathrein, Sozialismus str. 45—46.

pojedinih redova naroda, jer su sva produktivna sredstva prešla u ruke zajednice, a svaki je član te zajednice radnik. Nego neki individui pokazuju više sposobnosti nego drugi. To su naravne osobine. Pravo je prema tomu po svojem sadržaju pravo nejednakosti . . . Ovi su neredi neizbježivi u prvoj fazi komunističkog društva. Ta ono je istom došlo na svijet iza dugih i teških borba s kapitalizmom.

Zatim dolazi viša faza. Rad će se razdijeliti među pojedine individue tako, da će nestati i duševne i tjelesne opreke u poslu. Rad će postati ne samo sredstvom za život nego također i prvom životnom potrebom(!). Kad su sa svestranim razvitkom individua narasle i produktivne sile, a društveno bogatstvo stane iz svih izvora svom snagom teći — tada istom prekoračit će se preko tjesnog horizonta gradskog a na zastavama društva napisati: »Svaki prema svojim sposobnostima, svakom prema njegovim potrebama«. U ovoj drugoj fazi komunističkoj umire država i iščezava. Ta država je tek aparat, koji pomaže kapitalistima, da gule radništvo. Sad je nestalo svakog guljenja.

Koliko će vremena proći do državine smrti, ne kaže ni Marx ni Engels. I Lenin priznaje, da toga ne zna*). Može biti, da će to umiranje dugo potrajati. Država će potpuno umrijeti, kad se u društvu bude provelo načelo: »Svatko prema svojim sposobnostima, svakom prema njegovim potrebama«, t. j. *»kad se ljudi tako priviknu na zajednički život, i njihov posao postane tako produktivan, da će svojevoljno raditi prema vlastitim sposobnostima . . . Tada će nestati potrebe, da društvo dijeli pojedincima ono, što im je potrebno za život, jer će svatko moći slobodno uzimati, prema svojim potrebama od zajedničkih dobara«.*

Lenin se zgraža, što buržoazijski učenjaci drže takve tvrdnje utopijama. Ta se gospoda »kese«, kad im se rekne, da socijalisti svakom daju pravo, neka uzme prema miloj volji nekoliko automobila, glasovira i t. d. Društvo ne će nadgledati njegovog rada, niti će uzimati u obzir njegovih sposobnosti. Lenin odvraća na to, kako nijedan socijalista ne misli, da će se društvo »odmah« uspeti do te više faze komunizma. — Da li će to biti odmah ili ne, to je nuzgredna stvar. Činjenica je ovo: Socijalisti vele, da će države jednom nestati, a doći će perijoda, u kojoj će svatko po miloj volji moći raditi, što bude htio. Ovakim ljudim shvaćanjima služe se oni kao mekama i hvataju na udice svoje lakovjerne pristaše.

Viktor Cathrein D. I.

*) »Staat und Revolution«.